

Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar

ISL403U

KISA ÖZET

1.ÜNİTE FİNANSAL SİSTEM VE FİNANSAL PİYASALAR

FİNANSAL MİMARİ

Finansal piyasalar ve finansal piyasalardaki gelişmeler ekonomideki tüm birimleri yakından ilgilendirmektedir. Faiz oranlarında bir artış, alınacak kredinin faiz oranını artıracığından daha fazla maliyete katlanmak durumunda kalınacak ya da kredi almaktan vazgeçilecektir. Diğer taraftan faiz oranlarındaki artış tasarrufların daha yüksek getiri sağlaması anlamına geleceğinden memnuniyet verecektir.

FİNANSAL PİYASALAR NEDEN VARDIR, FONKSİYONLARI NELERDİR?

Piyasa genel anlamda arz ve talebin karşılaştığı ortamlardır. Bir ekonomide piyasaları reel piyasalar ve finansal piyasalar olarak iki temel grupta toplamak mümkündür. Reel piyasaları; mal ve hizmet alım-satımının yapıldığı mal ve hizmet piyasaları ile mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılan üretim araçlarının alınıp satıldığı piyasalar oluşturmaktadır. Finansal piyasalar ise, fon açığı veren birimlerle fon fazlası veren birimlerin karşılaştığı ve fon transferinin gerçekleştiği ortamlardır.

FİNANSAL PİYASALAR VE FİNANSAL SİSTEM

Finansal piyasalarda fonların, arz edenlerden talep edenlere aktarılmasında etkin işleyen bir sisteme ihtiyaç vardır. Finansal sistemin etkinliği arttığı ölçüde fon arz ve talebinin uygun koşullarda, uygun fiyatlarla karşılaşma olanağı artmaktadır. Finansal piyasalar, sadece fon arz edenlerle fon talep edenlerden oluşmamaktadır. Finansal piyasaları; fon arz edenler ve fon talep edenler yanında fon akımlarına aracılık eden kurumlar, fon akımını sağlayan finansal varlıklar; piyasaların adil, şeffaf ve güven ortamı içinde çalışmasını sağlayacak hukuki ve idari düzenlemelerden oluşan bir sistem olarak düşünmek gerekir. Görüldüğü gibi finansal sistem, finansal piyasalardan daha geniş bir kavramı ifade etmektedir.

Finansal sistemi oluşturan unsurlar

- Tasarruf sahipleri (Fon arz edenler),
- Yatırımcılar (Fon talep edenler),
- Yatırım ve finansman araçları,
- Yardımcı kuruluşlar,
- Hukuki ve idari düzenlemeler şeklinde sayılabilir.

Devletlerin de yatırımları ve cari harcamaları için paraya ihtiyaçları vardır. İşletmeler gibi devletler de toplamda fon talep eden birim olarak finansal piyasalarda önemli ağırlığı olan birimlerdir. Yabancılar **doğrudan yatırımlar** veya **portföy yatırımları** ile ülkelere fon girişine yol açarken benzer şekilde yerliler de yabancı ülkelere fon transferi gerçekleştirmektedir.

FİNANSAL PİYASALARIN SINIFLANDIRILMASI

Finansal piyasaları farklı açılardan sınıflandırmak mümkündür. Aşağıda daha çok benimsenen sınıflandırmalara yer verilmiştir.

Finansal varlığın niteliğine göre;

- Borç piyasaları
- Öz sermaye piyasaları

Finansal varlığın süresine göre;

- Para piyasaları
- Sermaye piyasaları

Finansal varlığın ilk kez alınıp satılmasına göre;

- Birincil piyasalar
- İkincil piyasa

Ödemelerin hemen ya da gelecekte yapılmasına göre;

- Nakit ya da spot piyasalar
- Vadeli piyasalar

Örgütlenme durumuna göre;

- Örgütlenmiş piyasalar (Organize Piyasalar)
- Örgütlenmemiş piyasalar (Organize olmamış piyasalar, tezgâh üstü piyasalar)

Borç Piyasası ve Öz sermaye Piyasası: Finansal piyasalarda en yaygın biçimde kullanılan finansman yöntemi borçlanmalardır.

Para Piyasaları ve Sermaye Piyasaları: İşletmeler genellikle kısa süreli varlıklarını finanse etmede, kısa süreli harcamalarını karşılamada para piyasalarından, orta ve uzun vadeli varlıklarını finanse etmede de sermaye piyasalarından faydalanır. İşletmelerde sermaye piyasalarından sağlanan fonlar, genellikle orta ve uzun süreli varlıkların finansmanında kullanılır.

Bir ülkede sermaye piyasasının gelişebilmesi için aşağıda belirtilen koşulların oluşması gerekir:

- Ekonomide tasarruf düzeyinin yükselmesi,
- Özel ya da kamu işletmelerinin uzun süreli fonlara ihtiyaçlarının olması,
- Menkul değerlere yatırım yapılmasına uygun ortamın olması,
- Çok sayıda halka açık anonim ortaklıkların olması,
- Sermaye piyasasında aracılık yapacak aracı kurumların gelişmiş olması,
- Sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak yasal düzenlemelerin olması gibi sayılabilir. Para piyasası ile sermaye piyasası arasındaki temel farklılıklar şu şekilde sıralanabilir:

• **Para piyasasında risk sermaye piyasasına göre daha düşüktür.** Para piyasasında vade kısa olduğu için sermaye piyasasına göre risk daha düşük olur. Riske bağlı olarak para piyasasında getiri de sermaye piyasasına göre daha düşük olacaktır.

• **Para piyasası finansal araçlarının likiditesi sermaye piyasasına göre daha yüksektir.** Likidite finansal varlıkların kısa sürede, kolaylıkla ve değerinden önemli kayıp olmaksızın alınıp satılabilmesidir. Bu nedenle ülkemizde olduğu gibi dünyada da en gelişmiş, en etkin piyasalar para piyasalarıdır. *Organize Piyasa-Organize Olmayan Piyasa (Tezgâh üstü piyasalar):* Finansal piyasalar organize olup olmamasına göre organize piyasalar ve organize olmayan piyasalar olarak sınıflandırılabilir.

Organize Piyasalar

TC Merkez Bankası Piyasaları

- Açık piyasa
- İnter bank Para Piyasası
- Döviz Piyasası

İMKB Piyasaları

- Hisse Senedi Piyasası
- Tahvil ve Bono Piyasası
- Uluslararası Piyasa
- Vadeli Piyasa

İstanbul Altın Piyasası

İzmir Vadeli ve Opsiyon Borsası

Organize Olmayan Piyasalar

Bankalar arası Piyasalar

- T Piyasası
- Repo Piyasası
- Tahvil Piyasası
- Döviz Piyasası

YATIRIM VE FİNANSMAN ARAÇLARI

Finansal piyasalara fon sunanların sundukları fon karşılığında fon talebinde bulunanlardan aldıkları varlıklara *finansal varlık* (finansal araç) denir. Finansal varlık, ihraç eden birim açısından bir yükümlülük iken satın alan açısından bir varlıktır.

Nakit Akışları

Bir finansal varlığın getirisi belirli bir zaman diliminde o finansal varlıktan sağlanacak nakit girişleriyle hesaplanır. Finansal varlığın türüne göre elde edilecek nakit akışları değişecektir.

Riskin tahmin edilebilirliği: Bir finansal varlığın riski, getirisindeki ölçülebilir oynaklıkla ilgilidir. Finansal varlıktan elde edilecek nakit akışlarının gerçekleşme olasılığı arttıkça risk düşecektir. Risk, finansal varlığın türüne, vadesine, çıkarıcı kurumun durumuna göre değişecektir.

Vade: Finansal varlıklarda vade önemli bir faktördür. Finansal varlıkların vadesi uzadıkça, finansal varlıklardan elde edilecek nakit akışlarının gerçekleşme olasılığı düşecek, buna bağlı olarak risk artacaktır.

Likidite: Likidite, paraya dönüştürülebilme özelliği olarak da ifade edilebilir. Finansal varlıklar ne kadar kısa sürede, değerinden önemli kayıplamaksızın, kolaylıkla paraya dönüşebiliyorsa likiditesi o kadar yüksek olacaktır. Güvenilir bir firmanın hisse senetlerinin ya da tahvillerinin likiditesi, daha az güvenilir bir firmanın hisse senetleri ve tahvillerin likiditesinden daha yüksektir. Hazine bonoları ise en likit finansal varlıklardır.

Vergi özelliği: Finansal varlıkların diğer bir özelliği vergi statülerinden kaynaklanmaktadır. İdari düzenlemelerle bir kısım finansal varlıklara vergi muafiyeti getirilirken bazılarında düşük vergilendirme yapılabilir.

FİNANSAL ARACILIK VE FİNANSAL KURUMLAR

Finansal piyasalarda fon arz ve talebi doğrudan ya da finansal aracilar vasıtasıyla karşılaşılabılır. Finansal aracı kurumlar, fonların arz edenlerden talep edenlere kolay ve etkin bir şekilde transfer edilmesinde yardımcı olan kuruluşlardır. Finansal sistemde fonların el değıştirmesi genellikle finansal aracı kurumlar tarafından gerçekleştirilir. Aracılık yapan kurumlar ve işlevleri ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, politik, kültürel ve tarihi özelliklerine bağlı olarak, ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Bununla birlikte temel işlevleri, fon akımını kolaylaştırmaktır. Finansal varlıkların araya bir kurum girmeksizin aracısız el değıştirmesine *doğrudan finansman*, aracilar vasıtasıyla el değıştirmesine *dolaylı finansman* denir.

Finansal Kurumlar

Finansal kurumları farklı açılardan sınıflandırmak mümkündür. Para yaratma durumu dikkate alındığında finansal kurumlar para yaratan ve para yaratmayan finansal kurumlar olarak sınıflandırılabilir. Ülkemizde para yaratan kurumlar Merkez Bankası, ticari bankalar ve katılım bankalarıdır.

Merkez Bankaları: Merkez bankalarının ayırt edici özelliği emisyon yetkisine sahip olmalarıdır. Banknot ihracının bir bankaya tanınması, banknotlarda yeknesaklığın sağlanması, para ve kredi hacminin devletçe belirlenen amaçlara göre ayarlanması açısından önemlidir.

Ticari Bankalar: Ticari bankacılık terimi genel olarak mevduat kabul eden kredi kurumlarını ifade eder. Tüm mevduat bankalarının temel fonksiyonu mevcut toplamak ve borç vermektir.

Katılım Bankaları: Katılım bankaları, dini inançları gereği faiz gelirini kabul etmeyen birimlerin tasarruflarını sisteme kazandırmak üzere oluşturulan kurumlardır.

Sigorta Kurumları: Gelecekte oluşabilecek tehlikelere karşı oluşacak zararları azaltmak ya da tamamen karşılamak üzere faaliyette bulunan kurumlardır.

Finansman Şirketleri: Finansman şirketleri mal ya da hizmet alımlarını kredilendirmek amacıyla kurulmuş şirketlerdir.

Varlık Yönetim Şirketleri: Varlık yönetim şirketleri, finansal kurumların alacaklarını tahsil etmek, varlıklarını yeniden yapılandırmak ve satılmasını sağlamak gibi amaçlarla oluşturulmuş kurumlardır.

Yatırım Fonları: Katılma belgeleri karşılığında toplanan paralarla sermaye piyasası araçlarından ve kıymetli madenlerden oluşan portföyü işletmek üzere oluşturulan mal varlığıdır.

Finansal Kurumların Fonsiyonları

Hem fon sunanlara hem de fon talep edenlere hizmet vermekte olan finansal kurumların başlıca fonksiyonları şu şekilde özetlenebilir.*Kaynaklara Akıcılık Sağlama:* Finansal kurumlar hem ulusal hem de uluslararası düzeyde fon açığı verenlerle fon fazlalığı verenleri buluşturarak kaynaklara akıcılık sağlamaktadır.*İşlem ve bilgilenme maliyetlerini azaltmak:* İşlem maliyeti, bilgilendirme maliyeti, portföy yönetimi, pazar araştırması, finansal analiz ve yatırım faaliyetleri gibi faaliyetleri çok sayıda fon arz ve talep eden adına üstlendikleri için finansal kurumlar önemli maliyet tasarrufu sağlamaktadır.

Risk ayarlaması yapmak: Finansal kurumlar tek bir birimin yapamayacağı ölçüde çeşitlendirme yaparak risk ayarlaması yapabilir. Finansal kurumda toplanan fonların farklı riskteki finansal araçlara dönüştürülerek, riskin dağıtılabilmesi, tek bir ekonomik birime göre daha kolaydır. *Finansal danışmanlık hizmeti sunmak:* Finansal kurumlar, portföy analizi, piyasa analizi, finansal analiz gibi konularda da hem fon sunanlara hem de fon talep edenlere hizmetler sunabilmektedir.

FİNANSAL PİYASALARDA DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

Finansal sistemden beklenen fonksiyonların en iyi şekilde yerine getirebilmesi, sistemin etkin bir şekilde işleyebilmesi için finansal sistemin işleyişinden sorumlu düzenleme ve denetleme otoritelerine ihtiyaç vardır. Temelde güven unsuruna dayalı olan sistemde gözetim ve denetim mekanizması ne derece sağlıklı işlerse, kaynakların uygun alanlar ve uygun zamanlarda aktarılması o derece kolaylıkla gerçekleşir.

Finansal piyasaların düzenlenmesi ve denetlenmesine yönelik düzenlemeler;

- Yatırım yapacakların bilgi eksikliğini gidermeye yönelik düzenlemeler,
- Finansal sistemin sağlıklı çalışmasına yönelik düzenlemeler,
- Devletin para politikalarının kontrolünü sağlamaya yönelik düzenlemeler olarak üç temel grupta toplanabilir.

FAİZ ORANI VE FAİZ ORANLARININ YAPISI

Faiz, finansal sistemi ve ekonomiyi en fazla etkileyen değişkenlerden biridir. **Faiz;** parayı arz edenler açısından bugünkü kullanım hakkından vazgeçmenin getirisi; parayı talep edenler açısından da, gelecekte kullanılacak parayı bugünden kullanmanın bir bedelidir. Piyasa faiz oranı, cari faiz oranı denildiğinde nominal faiz oranı ifade edilmektedir. Nominal faize kote edilen faiz oranı da denilir.

Faiz Oranı Ve Enflasyon

Irving Fisher, enflasyonun faiz oranlarını etkileyeceğini, enflasyon arttığında fon arz edenlerin paranın satın alma gücündeki kaybı dengelemek için ilave prim bekleyeceklerini ileri sürmektedir.

Faiz Oranlarının Yapısı

Bir menkul kıymetin değeri, piyasa faiz oranlarıyla bu menkul kıymeti çıkaran kurumun özelliklerine bağlıdır. Menkul kıymet getirilerinde farklılık yaratan faktörler;

- Ödenmeme riski
- Likidite riski
- Vergi durumu
- Özel haklardan oluşmaktadır.

Ödenmeme riski: Ödenmeme riski, sağlanan fonlar için faizin ya da anaparanın vadesinde ödenmesiyle ilgilidir. Fonların geri ödenmeme riski arttığı ölçüde ilave edilecek **prim** de artacaktır.

Likidite: Yatırımcılar menkul kıymetlerin kısa sürede ve değer kaybetmeksizin paraya dönüşebilmesini tercih etmektedir. Diğer tüm koşullar eşit iken, daha düşük likiditeye sahip olan menkul kıymetler daha yüksek getiri sağlamalıdır.

Vergi Durumu: Yatırımcılar vergi öncesi gelirden daha çok vergi sonrası gelirle ilgilidir. Çeşitli menkul kıymetlerin beklenen getirisi değerlendirilirken vergi sonrası getiri şu eşitlik yardımıyla bulunabilir: Vergi Sonrası Getiri Oranı= Vergi Öncesi Getiri Oranı(1-Vergi Oranı)

Vade Yapısı: Menkul kıymetlerin getirilerinin farklı olmasının bir nedeni de vadelerinin farklı olmasıdır. Faiz oranlarının vade yapısı, diğer özellikleri aynı olan menkul kıymetlerin vadesiyle getirisi arasındaki ilişkiyi ifade eder. Vade ile faiz oranları arasındaki ilişkiyi gösteren eğriye *getiri eğrisi* denir.

FİNANSAL PİYASALARDA KÜRESELLEŞME

Günümüz dünyası büyük ölçüde globalleşmiş ve entegre olmuş bir dünyadır. Globalleşme ülke sınırlarının önemini azaltması biçiminde karakterize edilebilir. Finansal piyasalarda artan globalleşmeyle birlikte kişi ve kurumlar yerel finansal piyasalarla sınırlı değildir. Hem fon talep edenler hem de fon arz edenler yerel ülke piyasalarla birlikte diğer ülke piyasalarında da yer alabilmektedir. Finansal piyasaları globalleşmeye yönlendiren temel faktörler şu şekilde özetlenebilir:

Finansal Liberalleşme: Dünyada 1980'li yıllardan sonra uluslararası finansal piyasalarda çok hızlı gelişme görülmüştür. Global rekabet, hükümetleri liberalleşme yönünde uygulamalara zorlamıştır.

Finansal Yenilikler ve Teknolojik İlerlemeler: Finansal piyasaların globalleşmesinde finansal bilginin güvenli bir biçimde aktarılmasının, finansal işlemin kısa sürede ve çok düşük maliyetlerle yapılabilmesi önemli bir rol oynamıştır.

Mali Krizler: Finansal liberalleşmeyle birlikte finansal krizlerin de arttığı görülmektedir. Son yıllarda yaşanan krizler hem sık olmakta, hem de bu krizlerin dünya ülkelerini etkileme hızı ve derecesi daha önce yaşanan krizlerden daha büyük olmaktadır.

Finansal Piyasalarda Yakınlaşma: Finansal piyasalarda liberalleşme faaliyetleri, uluslar arası piyasalarda işlem yapabilme kolaylıkları sağlayan teknolojik gelişmeler finansal piyasaları yakınlaştırmıştır.

Doğrudan Yatırımların Artması: Finansal liberalleşme, artan rekabet, kar marjlarının daralmasına paralel olarak işletmeler daha karlı olacakları ülkelere doğrudan yatırımlara yönelmişlerdir.

Bu Özetin tamamını, Çıkmış Sorularını, Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/sermaye-piyasaları-ve-finansal-kurumları-isl403u?search=%C4%B0%C5%9EL403U>